

17η Διδακτική Ενότητα Ο άνθρωπος ζῶν πολιτικόν

Κείμενο αναφοράς: Αριστοτέλης, Πολιτικά, Α 1.10-11, 1253a7-18

Ετυμολογικά και ομόρριζα στη νέα ελληνική

• **πολιτικόν, πόλιν:** πόλη, πολιούχος, πολιτεία, πολιτειακός, πολιτευτής, πολίτης, πολιτικάντης, πολιτικολογία, πολιτικοποίηση, πολιτικός, πολιτισμικός, πολιτισμός, συμπολίτης, αντιπολίτευση, απολίτιστος, διαπολιτισμικός, κοινοπολιτεία, κωμόπολη, μεταπολίτευση.

• **πάσης, παντός < πᾶς:** πάντα, παντού, παντοτινός, πασιφανής, πασίγνωστος, πάνοπλος, παντογνώστης, παντοκράτορας.

• **δῆλον, δηλοῦν < δηλόω-ω:** άδηλος, αδήλωτος, δηλαδή, δήλωση, δηλωτικός, διαδήλωση, έκδηλος, εκδήλωση, εκδηλωτικός, κατάδηλος (= ολοφάνερος), πρόδηλος, συνυποδήλωση.

• **φαμέν < φημί (θ. φη-, και φᾶ- με ετεροίωση φω-):** φήμη, φωνή, άφατος, αφασία, αποφαιτικός, καταφατικός, κατάφαση, αφαιτικός, προφήτης.

• **φύσις < φύω:** φύση, φυσικός, φυλή, φύλλο, φυτό, φύλο, ευφυής, ευφυΐα, φυτεύω, φυσιολάτρης, φυσιολόγος, φυσιολογία, έμφυτος, υπερφυσικός, σύμφυτος.

• **λόγον < λέγω < λεγ-, και Fern - πχ: Fern - και με μετάθεση Fern- > Fern - Fern - και > Fern-Fern-και > εἶρηκα. π.χ: Fern-θήσομαι με τροπή του -F- σε δασεία και έκταση του -ε- σε -η- > ῥηθήσομαι π.χ: ῥ - Fern -θην με αφομοίωση του -F- σε ρ > ῥρηθήν και με έκταση του -ε- σε -η- ῥρηθήν:** λεκτικός, λέξη, λεξικό, λέσχη, λήμμα, λογάς, λογικός, λόγος, λογύδριο, ορθοεπής, ρήμα, ρήση, ρήτορας, ρητός, ρήτρα, φιλόλογος, γεωλόγος, έπος, επικός, επύλλιο, καλλιέπεια, αμετροεπής, αμετροέπεια.

• **ἡδέος (ἡδύς):** ηδονή, ηδονικός, ηδονισμός, ηδονιστής, ηδυπαθής, ηδυπάθεια, αηδία, αηδιαστικός, φιλήδονος.

• **ἔστι < εἰμί (ρ. ἔσ-, μι- κατάληξη με αφομοίωση > ἔμ-μί με απλοποίηση και αντέκταση > εἰμί):** ανούσιος, απόν, απουσία, εξουσία, εξουσιαστικός, επουσιώδης, εσθλός, ετυμολογία, ετυμολογικός, έτυμον, ομοούσιος, ον, οντολογία, οντολογικός, όντως, ουσία, ουσιαστικός, ουσιώδης, (το) παρόν, παρουσία, παρουσιαστικό, περιουσία, περιουσιακός, περιούσιος, τώνοντι.

• **σημείον, σημαίνειν < σημαίνω:** σήμα, σήμαντρο, σημείο, σημειωτόν, σημαντήρας, σήμανση, σημαντικός, σημασία, ασήμαντος, παράσημο, παρασημοφορία, σηματοδότης, επισήμανση, επίσημος, ανεπίσημος, ένσημο, πρόσημο, ταυτόσημος, επισημότητα, δίσημος, αμφίσημος, διάσημος, άσημος, ορόσημο, γραμματόσημο, γραμματοσήμανση, εθνόσημο.

• **ἐλήλυθε < εἶμι/ἔρχομαι:** ερχομός, έλευση, προσέλευση, διέλευση, ελευθερία, ανεξίτηλος, ισθμός, εισιτήριο, εξιτήριο, προσηλυτισμός, προσιτός, ιταμός, αμαξιτός.

• **ἔχειν < ἔχω (θ. σεχ-, ἐχ-, σχ-, σχε-, σχη-):** ανακωχή, αποχή, άσχετος, άσχημος, ενοχικός, ἔξη, ἐξής, ἐξοχή, ἔξοχος, κατεχόμενα, κατοχικός, παροχή, πάροχος, περιεχόμενο, περιοχή, πολιούχος, ραβδούχος, σκηπτούχος, σχεδόν, σχέση, σχετικός, σχήμα, σχηματικός, σχολείο, σχολή, σχολή, υπέροχος.

• **αἰσθῆσιν < αἰσθάνομαι:** αἴσθηση, αισθητός, αισθητήρας, αισθητήριο, αισθητικός, Αισθητική, αἴσθημα, αισθηματικός, αισθηματίας, αισθηματολόγος, αναισθησία, αναισθητος, αναισθητικό, ευαισθησία, ευαίσθητος, καλαισθησία, καλαισθητος, λεπταίσθητος, διαίσθηση, διαισθητικός, συναίσθηση, συναίσθημα, συναισθηματικός, ασυναίσθητος, προαίσθηση, προαίσθημα, αντιαισθητικός, αναισθητικός, παραισθηση, ψευδαίσθηση.

• **συμφέρων < σὺν + φέρω (θ. φερ-, φορ, φαρ-, φωρ-, φρ-, οἰ-, ἐνεκ-, ἐνοκ-, ἐνκ-):** φερνή, φόρος, φορά, φόρα, φορέας, φορείο, φέρσιμο, φέρετρο, φαρέτρα, φορώ, φόρεμα, φορητός, φορεσιά, αναφορά, αναφορικός, διαφορά, διαφορετικός, εισφορά, προσφορά, παραφορά, συμπεριφορά, ισοφάριση, ανωφέρεια, ανωφερής, ανηφόρα, φερέγγυος, φερέφωνο, φερώνυμος, καρποφόρος, τροπαιοφόρος, αυτόφωρος, κατάφωρος.

• **δίκαιον, ἄδικον < δίκη:** δίκιο, δικαιοσύνη, δικαστής, δικάσιμος, δικανικός, δικηγόρος, εκδίκηση, εκδικητής, διεκδίκηση, δικαιολογία, δικαιογράφο, δικαίωμα, δικαίωση, ένδικος, διάδικος, φυγόδικος.

• **κοινωνία < κοινωνέω-ω < κοινωνός < κοινός:** επικοινωνία, (το) κοινό, κοινόβιο, κοινοβούλιο, κοινοκτημοσύνη, κοινοποίηση, κοινοπολιτεία, κοινοπραξία, κοινότητα, κοινοτικός, κοινοτοπία, κοινόχρηστος, κοινωνικός, κοινωνικότητα, κοινωνιολογία, κοινωφελής, συγκοινωνία.

• **οἰκίαν < οἶκος:** οἶκημα, οἶκηση, οικισμός, ιδιοκατοίκηση, διοίκηση, συγκατοίκηση, μετοίκηση, κατοικία, μονοκατοικία, πολυκατοικία, συνοικία, αποικία, παροικία, ένοικος, περίοικος, κάτοικος, συγκάτοικος, μέτοικος, οικιστικός, αποικισμός, οικοδεσπότης, οικογένεια, οικότροφος, οικόπεδο, οικοσκευή, οικονομία, οικόσιτος, οικουμένη, οικολογία, οικοδόμος, συνεικέσιο.